

XXXVII.

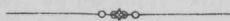
Suomen Valtiosäätyjen Pankkivaltuusmiesten

KERTOMUS

Säätyjen Pankkivaliokunnalle,

käsittävä vuosikaudet

1885—1887.

HELSINGISSÄ,

J. C. FRENCKELL JA POIKA, 1888.

Kun allekirjoittaneet Valtiosäätyjen viime valtiopäivillä valitsevat Pankkivaltuusmiehet täten käyvät antamaan säädettyä kertomusta Suomen Pankin tilasta ja toiminnasta nyt päättyneen kolmen vuoden aikakaudelta, niin näyttää olevan syytä johdatukseksi kosketella muutamia yleisempiä asiahaaroja, jotka ovat vaikuttaneet tahi voivat vaikuttaa pankin liikkeeseen.

Etupäässä on mainittava että, vaikka maamme on kato vuosilta säilynyt ja maanviljelys ylipäättään antanut hyvän sadon, taloudellinen tila ei ole kuitenkaan ollut niin edullinen, kuin tähän onnelliseen asianlaitaan nähden olisi voinut toivoa. Sen ohessa kuin puutavarat, maamme etevin vientitavara, yhä ovat olleet huonossa hinnassa, ovat useat teollisuudenhaarat, niinkuin rauta-, lasi- ja paperiteollisuus y. m., kärsineet suurimmassa määrässä haitallista vaikutusta Keisarikunnan ja Suomen välillä vallitsevista tullioistoista, ja yhtäaika tämän kanssa on jauhojen tuonti Venäjältä ennen tuntemattomassa määrässä huojustanut viljanhintoja sekä siten vaikeuttanut maanviljelijän asemaa. Lähinnä seurauksena tästä on näyttäytynyt viennin ynnä maksamiskyvyn vähentyminen, joka myöskin on vaikuttanut useita maksunlakkautuksia etenkin pohjanpuoleisissa osissa maata. Itsestensä selvää on, että Suomen Pankki ei ole voinut päästä tuntematta näiden vaikutuksia, vaikka sen suorat tappiot, niinkuin jäljempänä näkyy, eivät ole olleetkaan juuri tuntuvat. Viimeksi-kulu-

neena vuonna on kuitenkin asioimistoimissa taas ruvennut näkymään suuremman virkeyden merkkejä, samalla kuin rahaliikekin on joltisestikin kasvanut.

Kun maassamme vallinnut verrattain kallis korkokanta, jota Suomen Pankin korkomäärät ovat osaksi kannattaneet, rasitti asioimisliikettä eikä enään vastannut rahallisia oloja ylipäänsä, niin Pankkivaltuusmiehet ovat luulleet olevan ajan käsissä, jolloin on koetettava saada sitä yleensä laskeutumaan. Tähän nähden Pankkivaltuusmiehet Marraskuussa v. 1886, asiasta eri kertoja keskusteltuaan, suostuivat Pankinjohtokunnan ehdotukseen, että Suomen Pankista annettavain vekselien ja lainain korkoa alennettaisiin. Että tämä toimenpide ei olisi vaikuttamatta rahankulkuun maassamme, sen saattoi jo edeltäpäinkin arvata, ja lienee yllä-mainittu lisääntynyt rahaliike lähinnä luettava sen ansioksi. Niinpä nousivat Pankin saamatta olevat saatavat, jotka ajanjakson alussa tekivät noin 23,205,000 ja Joulukuun viimeisenä päivänä 1886 23,470,000 markkaa, vuoden 1887 lopussa 29,109,000 markkaan. Tilinpäätöstä vuodelta 1887 tosin ei ole vielä voitu lopullisesti tehdä, syystä kun puuttuu tietoja osasta karttuneita korkorahoja. Niistä arviolta tehdyn laskun mukaan kuitenkin näkyy, että vuoden 1887 korkorahoja ei ole paljoa vähemmän kuin vuonna 1886:kaan karttuneita, ja että lisääntynyt lainananto siis ainakin likimittäin on korvannut sen pankin voiton vähenemisen, jonka koron-alennus sinänsä olisi tuottanut.

Pankin vastaiseen toimintaan katsoen erinomaisen tärkeä on kysymys uusien pankinkonttorien perustamisesta. Tätä tarkottavia toiveita on ilmituotu yhä useammista paikkakunnista, jotka siten ovat pyrkineet päästä hyväkseen käyttämään sitä, yksityispankkeihin verraten, huokeampaa korkoa, mitä Suomen Pankki tarjoo. Kun ainakin osa näitä toiveita on tähtännyt ihan oikeutetulta, niin Pankkivaltuusmiehet ovat

suostuneet muutamain sellaisten konttorien perustamiseen, kumminkin vaan väliaikaisesti, kunnes tarkempi kokemus saavutettaisiin niiden tarpeellisuudesta, jota vastoin useita muita samaa tarkottavia esityksiä on katsottu tällä haavaa sikseen jätettäväksi. Sen ohessa kuin Pankkivaltuusmiehet uskaltavat maamme kohta kokoontuvilta Valtiosäädyiltä toivoa tästä tärkeästä asiasta lausuntoa, jota kävisi noudattaminen ja pitäminen ohjeena osottamassa mihin suuntaan pankinhallituksen yleensä tulisi tässä suhteessa kulkea, katsovat Pankkivaltuusmiehet myöskin huomauttavakseen että, jos pankin katsotaan pitävän laajentaa toimintaansa perustamalla vielä useampia konttoreja maaseuduille, niin näyttää käyvän tarpeelliseksi että vieläkin suurennetaan sen setelinanto-oikeutta ja että lisätään sen varastoja siten, että niihin joka vuosi pannaan jokin osa pankin voitosta, kunnes kanta- ja vararahaston yhteenlaskettu määrä on saatu nousemaan esimerkiksi 20 miljoonaan markkaan. Se väliaikainen, 5 miljoonan markan suuruinen setelinanto-oikeuden lisääminen, jota jäljempänä ehdotellaan, lienee riittävä, ellei perusteta muita uusia konttoreja kuin jo väliaikaisesti toimesta olevat, mutta näyttää, jos toisin tehdään, olevan korotettava ainakin kahden vertaiseksi. Nyt jo on liikkeessä oleva setelistö pankin rahaliikkeen laajentamisen tähden huomattavasti kasvanut, ja kun samaan aikaan pankin ulkomaisia arvoaineita on kovasti kysytty pääasiallisesti tavarain karttuneen Venäjältä tuonnin tähden, jota ei ole korvannut vastaava vienti, niin on käyttämätön setelinanto-oikeus, niinkuin liitetystä IV:stä taulusta näkyy, sen kautta melkoisesti vähennyt. Vasta-mainittuja toimenpiteitä on sen vuoksi, asianhaarain ollen sillä kannalla kuin on kerrottu, pidettävä sitä enemmän toivottavina pankin liikkeen voimassa-pitämistä mahdollisesti kohtaavien esteiden tai vaikeuksien välttämiseksi.

Mitä tulee pankin toiminnan tulokseen, niin on se syistä,

joihin jo edellä on osaksi viitattu, viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikakautena ollut vähemmän suotuisa kuin ennen. Pankin voittoa oli nimittäin, siitä maksettavaksi määrätty varat poisluettuina, vuonna 1885 Sm. 1,901,614: 27, vuonna 1886 Sm. 1,827,896: 89 ja vuonna 1887, sen mukaan mitä väliaikainen tilinpäätös osoittaa, Sm. 920:086:05 eli yhteensä koko aikakautena 4,649,597 markkaa 21 penniä. Tuohon vuoden 1887 voiton silmään astuvaan vähennykseen on kuitenkin syynä, paitsi epäsuotuisia vientioloja ja teollisuuden ahdinkotilaa, myöskin se 280,000 markan vaiheille nouseva tappio, minkä pankki on kärsinyt Suomen hopearahan sulattamisesta, jonka toimittamisen hallitus on pannut ehdoksi rahalain 19 §:än voimaan astumiselle.

Kun vuoden 1884 tilinpäätöksen mukaan voittorahastossa oleva säästö on kokonaan tullut käytetyksi viime valtiopäivän Säätyjen rahavara-määräysten kautta, niin on vasta-mainittu summa

4,649,597 S. m:kaa 21 p:ää

se määrä, joka, lukuun-ottamatta vielä kirjoihin merkitsemättömiä korkorahoja, on Säätyjen käytettävänä.

I. Pankkivaltuusmiehillä käyteltävinä olleista tärkeämmistä asioista.

1 §.

a) Erityisissä Pankkivaltuusmiehille Toukokuun 17 p:nä 1884 ja Tammikuun 30 p:nä 1885 tulleissa kirjoituksissa ovat Jyväskylän ja Mikkelin Kaupunginvaltuusmiehet anoneet, että Suomen pankin konttorit perustettaisiin mainittuihin kaupunkiin sekä huomauttaneet että, vaikka sekä Suomen Yhdyspankilla että Pohjoismaiden osakepankilla on kummallakin konttori Jyväskylässä ja Yhdyspankki sen ohessa pitää konttoria Mikkelissä, puheenalaisten paikkakuntain krediitintarve ei ole sillä kuitenkaan riittävässä määrässä tyydytetty. Niistä tiedoista, jotka Jyväskylän Kaupunginvaltuusmiehet sen ohessa antoivat, näkyi että Jyväskylän kaupungissa ja niissä sen ympärillä olevissa 26 kunnassa, joiden rahan ja tavaraan liikepaikkana se kaupunki on, on kymmenen sahaa, viisi rautatehdasta, yksi naulatehdas, kaksi puunjalostuttamis-laitosta, yksi paperitehdas, kaksi oluttehdasta, kaksi viinanpolttimoa ja yksi kirjapaino, joiden laitosten vuotuista rahanliikettä voipi arvostella siitä, että se Lohikosken paperitehtaan ja sitä lähinnä olevain sahain kohdalta nousee noin miljoonaan markkaan, jota paitsi sahatukkeja lähiseuduista ostavat Viipurin ja Kotkan liikemiehet noin viiden miljoonan markan edestä, ja metsäntuotteita myydään muihin paikkoihin arviolta 500,000 markan edestä vuodessa. Sen lisäksi mainitut valtuusmiehet ilmottivat että ehdotetun kont-

a) Suomen Pankin konttorien perustaminen Jyväskylään, Mikkeliin ja Sor-tavalaan.

torin vaikutuspiirissä olevain neljäntoista kunnan vienti arvoltaan nousee yhteensä 4,309,000 markan ja tuonti 5,111,000 markan vaiheille sekä että yksityispankkien rahaliike on ollut vuonna 1875 lähemmäs 15 miljoonaa markkaa, v. 1878 päälle 20 miljoonan, jonka perästä liike v. 1879, joka on ollut paikkakunnan asioimis-oloille erittäin epä-edullinen vuosi, on laskeutunut 12 miljoonaan, mutta vähitellen taas nousut, niin että rahaliike vuonna 1884 on tehnyt enemmän kuin 18 miljoonaa markkaa, joista noin 4 miljoonaa on ollut paikallisia vekseleitä ja 2 miljoonaa lainoja ja kassakreditiiveja. Ja olisi tässä erittäin huomioon otettava että pankit paikkakunnalla toimimisensa aikana eivät ole kärsineet mitään tappioita sekä että liike kahdentoista vuoden kuluessa on kasvanut kahden vertaiseksi.

Vaikka edellä-mainitut tiedot kohdaltansa puhuivat pankinkonttorin Jyväskylään perustamisen puolesta, niin Pankkivaltuusmiehet, joilla asia Elokuun 31 p:nä 1885 oli päättämistä varten esillä, eivät katsoneet silloin vallitsevain asioimisolojen myöntävän mainitun pankinkonttorin avaamista, jokatähden Pankkivaltuusmiehet päättivät toistaiseksi jättää sikseen kysymyksen pankinkonttorin perustamisesta Jyväskylään. Samasta syystä ei myöskään Mikkelin Kaupunginvaltuusmiesten yllä-mainittu, Helmikuun 13 p:nä 1885 lopullisesti tutkittavana ollut anomus pankinkonttorin perustamisesta sinne, antanut aihetta mihinkään toimiin Pankkivaltuusmiesten puolelta.

Syksyllä v. 1886 Jyväskylän ja Mikkelin Kaupunginvaltuusmiehet uudistivat vasta mainitut hakemuksensa, Jyväskylän Kaupunginvaltuusmiehet viitaten ennen antamiinsa tietoihin Jyväskylän kaupungin ja sen lähiseutujen raha-oloista. Mitä Mikkeliiin tulee, niin antoi Mikkelin lääniin Kuvernööri seuraavat tiedot sen läänin ja Mikkelin kaupungin vienti- ja tuonti-arvoista, Yhdyspankin siellä olevan konttorin rahaliikkeestä sekä niin kaupunkien kuin maaseutujenkin kauppiasten lukumäärästä, nimittäin:

	1883	1884	1885
Läänin vientiarvot.	2,202,460 —	1,816,950 —	1,897,910 —
Läänin tuontiarvot.	4,827,000 —	3,825,000 —	3,911,000 —
Tuontiarvoista tulee			
Mikkelin kaupungin osalle. . . .	1,600,000 —	1,630,000 —	1,560,000 —
Yhdyspankin konttorin rahaliike:			
Lainaksi otettu . .	807,615 —	886,263 87	937,097 66
Lainaksi annettu.	1,141,304 77	1,260,607 53	1,531,339 05
Kassaliike	5,981,524 18	6,974,839 93	7,560,547 64
Kauppiasten lukumäärä:			
Mikkelissä	27	31	34
Heinolassa	9	9	9
Savonlinnassa . .	23	23	23
Läänin maakauppiasten lukumäärä.	132	136	151

Eräässä Pankinjohtokunnalle Joulukuussa v. 1886 annetussa kirjoituksessa ovat myöskin Sortavalan Kaupunginvaltuusmiehet, sen perästä kuin siellä Elokuussa samana vuonna pidetty ensimmäinen itäkarjalaisten kauppiaskokous yksimielisesti oli kannattanut sitä ajatusta, että Suomen Pankin konttori olisi paikkakunnalle tarpeen, pyytäneet Pankkia perustamaan konttorin mainittuun kaupunkiin. Tämän anomuksen perustukseksi hakijat huomauttivat että Sortavalan kaupunki on koko pohjois- ja luoteispuolella Laatokkaa olevan Itä-Karjalan kaupankeskusta, jonka laajaan, 18 maalaiskuntaa ja Käkisalmen kaupungin käsittävään kauppiiriin sulkeutuu kolme niin suurta tehdasta kuin Värtsilä, Pitkäranta ja Puhos sekä, muiden teollisuuslaitosten muassa, neljä sahaa, kolme laivanveistämöä ja yksi valtion omis-

tama telakka. Paikkakunnan kauppaliikkeen arvo muka näkyy siitä, että kaupungin meriväen-huoneessa on kirjoissa 63 alusta, joiden kantavuus yhteen laskettuna tekee 8,270 rekisteritonnia, sekä että paitsi puutavaroita ja graniittia, paikkakunnasta vuosittain viedään 30,000 à 50,000 leiviskää voita, 150,000 leiviskää pajunkuoria, 25,000 à 40,000 syltä polttopuita ynnä suuret määrät elävää karjaa, kaloja ja lintuja. Tärkeimpänä tuontitavarana on Venäjän jauhot, joita tuodaan Sortavalaan 20,000 à 30,000 kulia vuodessa sekä sen lisäksi runsaat määrät maakappiasten toimesta. Kun krediitintarvetta puheenalaisessa laajassa maanpaikassa vilkkaaine asioimistoimiseen on tyydyttämässä ainoastaan Yhdyspankin Sortavalassa oleva haarakonttori, jonka vuotuinen rahaliike on noussut päälle viiden miljoonan markan, on mainittu konttori voinut pitää korkomäärää 7 ja 8 prosentin suuruisena, joka asianlaita on yksityisessä lainan-annossa saattanut mahdolliseksi korkealle kiihtyneen koronkiskomisen ja ehkäisevästi vaikuttanut yritteleväisyyteen. Myöskin Suomen ja Venäjän rahan vaihtamisessa on yleisö Suomen Pankin konttorin puutteessa jäänyt yksityisten mielivallasta riippuvaksi, joka seikka on tuottanut tuntuvia haittoja sekä liikemiehille että yhteiselle kansallekin, joka käsikaupassa enimmäkseen käyttää Venäjän rahaa, mutta jonka täytyy Suomen rahalla maksaa kruununveronsa.

Hankittuaan Pankinjohtokunnan lausunnon kolmesta edellä-mainitusta hakemuksesta Pankkivaltuusmiehet ottivat Tammikuun 20 p:nä 1887 lopullisesti käsiteltäväkseen kysymyksen noista uusista pankinkonttoreista. Sen selvityksen pohjalla, joka on puheenalaisten paikkakuntain rahaliikkeestä annettu, Pankkivaltuusmiehissä tuli se ajatus valtaan, että asioimisliike mainituissa paikkakunnissa on niin kehittynyt ja vakaantunut, että Suomen Pankin konttorit voitaisiin perustaa Jyväskylään, Mikkeliin ja Sortavalan, sekä että toivottava lainananto luultavasti tulisi korvaamaan puheenalaisten konttorien voimassapito-kustannukset, kun edellytetään että niihin nähden noudatetaan tarpeellista säästäväisyyttä. Pankkivaltuusmiehet olivat kuitenkin sitä mieltä, että aikeessa olevat pankinkonttorit toistaiseksi ovat asetettavat väliaikaiselle

kannalle, ja että niiden toimimisajaksi sen vuoksi sopii määrätä viisi vuotta, joksi ajaksi Jyväskylän ja Sortavalan Kaupunginvaltuusmiehet myöskin ovat sitoutuneet antamaan konttoreille virkahuoneuksen ja kassaholvin sekä Mikkelin kaupunginvaltuusmiehet ilmottaneet suostuvansa tarkotusta varten maksamaan vuokra-rahaa 1,000 markkaa vuodessa.

Sen vuoksi Pankkivaltuusmiehet alamaaisessa kirjeessä viimeksi mainittuna päivänä Keisarilliselle Majesteetille esittivät: että Suomen Pankin konttorit, jotka toimisivat samaan suuntaan ja samassa tarkotuksessa kuin Pankin muista maaseutukonttoreista on määrätty, saataisiin väliaikaisesti perustaa Jyväskylän, Mikkelin ja Sortavalan kaupunkiin viiden vuoden ajaksi, laskien konttorien avaamispäivästä, jonka Pankkivaltuusmiehet pyysivät saadaksesen ilmaantuvain asiahaarain mukaan lähemmin määrätä; että konttoreihin otettaisiin ylimääräiselle sääntöpalkalle yksi pankinkomisarius, joka sen ohessa hoitaisi kassöörintoimia, ja yksi konttorikirjuri kirjain pitämistä, laskujen suorittamista y. m. varten, sekä kaksi diskonttokomitean jäsentä ja varajäsentä, joilla olisi sama toimivalta kuin viimeksi-mainituilla virkamiehillä Pankin muissa maaseutukonttoreissa, paitsi että toinen diskonttokomitean jäsen olisi velvollinen kontrollanttina pitämään hallussansa toista pääkassan avainta ja sitoutuisi mainittuun kassaan mahdollisesti syntyvästä vajauksesta vastaamaan sillä tavoin kuin Pankin voimassa olevan ohjesäännön 112 § säättää pankinkomisariuksen vastuunalaisuudesta mainitussa suhteessa, sekä että pankinkomisariukseksi etupäässä otettaisiin joku Pankin kirjanpitäjä tai sen maaseutukonttorin kassööri, joka silloin saisi vähentämättä pitää palkkansa ja sen lisäksi vuosittain 2,400 markkaa laskuerehdys-rahaa, kumminkin niin, että, jos virkaan asetettaisiin joku kassööri, hän sitä vastaan luopuisi sen konttorin kassöörinvirkaa varten määrätystä laskuerehdys-rahoista, jossa hän on palvellut. Jos taas esimieheksi otettaisiin henkilö, joka ei ole ollut Pankin palveluksessa, niin hänelle annettaisiin kaikkiaan 5,400 markan palkkio vuodelta. Mitä muihin näistä konttoreista oleviin menoihin tulee, niin Valtuusmiehet esittivät että konttorikirjurin palkkio määrättäisiin 2,000 markaksi, että yksi

vahtimestari saataisiin ottaa ja hänelle maksaa 600 markkaa vuotuista korvausta, että konttorien tarverahoiksi määrätäisiin 800 markkaa ja virantoimittajan palkkaamiseen, jos esimies otetaan Pankin pää- tai jostakin haarakonttorista, 2,400 markkaa vuodessa, sekä että kumpikin diskonttokomitean jäsen saisi palkkiota 700 markkaa, jota paitsi toiselle jäsenelle, joka sen ohessa olisi kassan kontrollanttina, siitä toimesta annettaisiin 800 markan palkkio vuodessa. Ja pyysivät Pankkivaltuusmiehet tämän mukaisesti että Pankin vuorirahan-sääntöön saataisiin panna lisää määräravoja 10,400 markkaa jokaista puueiksi tullutta konttoria kohti, jos Pankin kirjanpitäjä tai kassööri hoitaa esimiehen-virkkaa, mutta 11,000 markkaa, jos ulkopuolella Pankkia oleva henkilö siihen määrätään.

Sittekuin Keisarillinen Senaatti, 23 päivänä Helmikuuta 1887 annetun kirjeen mukaan, oli kaikin puolin hyväksynyt tämän esityksen, on puheenalaiset konttorit yleisöille avattu, Mikkelin konttori 1 p:nä lähinnä seurannutta Heinäkuuta sekä Jyväskylän ja Sortavalan konttori 1 p:nä Syyskuuta.

b) Hakemuksia että pankinkonttorit perustettaisiin Hämeenlinnaan, Lappeenrantaan, Kajaaniin, Tornioon, Kokkolaan ja Käkisalmelle.

b) Erityisissä Maalis- ja Huhtikuussa v. 1887 Pankkiin annetuissa kirjoituksissa ovat useat Hämeenlinnan kauppiaat ja liikemiehet, Lappeenrannan ja Kajaanin Kaupunginvaltuusmiehet sekä useat Torniolaiset anoneet että Suomen Pankin haarakonttorit perustettaisiin myöskin mainittuihin kaupunkeihin.

Näiden hakemusten johdosta, joista Pankinjohtokunnan lausuntoa on vaadittu, on Pankinjohtokunta kirjeissä Maaliskuun 29 p:nä ja Huhtikuun 19 p:nä, mitä ensiksikin tulee hakemukseen, että Pankin konttori sijoitettaisiin Hämeenlinnaan, huomauttanut että se konttori Pankinjohtokunnan mielestä kyllä tulee kannattamaan sekä sen vuoksi esittänyt toimeen ryhtymistä pankinkonttorin perustamiseksi siihen kaupunkiin viiden vuoden ajaksi ja samoin järjestettynä kuin Jyväskylässä, Mikkelissä ja Sortavalassa olevat pankinkonttoritkin, ja huomautti Pankinjohtokunta sen ohessa että, jos puheenalaisen konttorin avaamiseen suostuttaisiin, sen kuntoon panemista tulisi viivyttää vuoteen 1888. Sitä vastoin Pankinjohtokunta katsoi epäilyttäväksi, onko kauppaliike Lap-

peenrannassa jo kasvanut niin suureksi, että sinne perustettavan pankinkonttorin kustannukset tulisivat sen rahaliikkeen kautta korvatuiksi, sekä että Kajaanin ja Tornion asioimisotot eivät kaipaakaan Suomen Pankin konttorien perustamista niihin kaupunkeihin. Pankinjohtokunta ehdotti sen vuoksi, että hakemus pankinkonttorin perustamisesta Lappeenrantaan tällä kertaa ei antaisi aihetta mihinkään toimeen sekä että samanlaiset, Kajaanin ja Tornion puolesta tehdyt pyynnöt jätettäisiin huomioon ottamatta.

Pankkivaltuusmiehet ottivat Huktikuun 23 p:nä 1887 kaikki vasta-mainitut hakemukset ratkaistaviksi. Samoin kuin Pankinjohtokunta yllä mainitussa lausunnossaan, eivät Pankkivaltuusmiehetkään katsoneet olevan syytä esittää Suomen Pankin haarakonttorien perustamista Lappeenrantaan, Kajaaniin ja Tornioon. Sitä vastoin näyttivät myöskin Pankkivaltuusmiehistä Hämeenlinnan asioimisotot saavuttaneen semmoisen kehityksen, että pankinkonttori voitaisiin sinne sijoittaa. Mutta kun Valtuusmiesten mielestä sopisi jättää kysymys uusien pankinkonttorien perustamisesta siksi, kunnes maamme kohta kokoontuvat Valtiosäädyt ovat saaneet tilaisuutta lausukseensa ajatuksensa viimeksi perustetuista uusista pankinkonttoreista sekä siitä, onko suotavaa että konttoreja yhä edelleenkin samaan tapaan perustetaan, niin Pankkivaltuusmiehet toistaiseksi eivät katsoneet ryhdyttäväkseen mihinkään toimeen Suomen Pankin konttorin perustamiseksi Hämeenlinnaan, semminkin kun sitä ei missään tapauksessa olisi voitu avata ennenkuin alussa vuotta 1888.

Edelleen ovat Kokkolan Kaupunginvaltuusmiehet Touokuussa v. 1887 tehneet anomuksen Suomen Pankin haarakonttorin perustamisesta mainittuun kaupunkiin. Kun Pankinjohtokunnan mieltä tästä asiasta kuulusteltiin, huomautti se kirjeessä Kesäkuun 6 p:nä että hakemukseen liitetyistä kirjoista tosin näkyy, että puheenalaisen kaupungin ja sen ympäristön krediitintarve on jotenkin hyvästi tyydytetty niillä kahdella yksityisellä pankinkonttorilla, jotka kaupungissa ovat toimessa, mutta että, koska tuntuu todennäköiseltä että liike näillä seuduilla hiljakkoin toimeenpannun rautatie-yhteyden kautta pian vastedes isonee, konttorin perustaminen mainit-

tuun kaupunkiin jonkun vuoden perästä voisi käydä Pankin etuihin soveltuvaksi. Sekä tähän että siihenkin katsoen, että tällä haavaa olisi vaikea ruveta perustamaan uutta konttoria kun jo ennestään kolme sellaista tulee tänä vuonna alkamaan toimensa, ehdotti Pankinjohtokunta että puheenalainen hakemus ei antaisi aihetta mihinkään välittömään toimenpiteeseen. Kun Pankkivaltuusmiehet Kesäkuun 13 p:nä ottivat asian ratkaistavakseen, olivat he, niiden näkökohtain nojalla, jotka olivat olleet määrääviä heidän käsitellessään hakemusta pankinkonttorin perustamisesta Hämeenlinnaan, sitä mieltä, että kysymys Suomen Pankin konttorin perustamisesta Kokkolaan on toistaiseksi jätettävä sikseen.

Vihdoin ovat myöskin Käkisalmen Kaupunginvaltuusmiehet Elokuussa v. 1887 anoneet Suomen Pankin konttorin perustamista siihen kaupunkiin. Sen perästä kuin Pankinjohtokunta oli kirjeessä Syyskuun 22 p:nä antanut lausuntonsa puheina olevasta hakemuksesta, ottivat Pankkivaltuusmiehet sen Lokakuun 15 p:nä lopullisesti käsiteltäväkseen ja olivat, niinkuin Pankinjohtokuntakin oli ollut, sitä mieltä, ettei asioimistoimi eikä Venäjän ja Suomen rahan vaihto Käkisalmen paikkakunnalla ole niin laajaperäinen, että kaipaisi pankinkonttorin perustamista sinne.

2 §.

Sittekuin valtio oli asianhalullisille kilpailun alaiseksi tarjonnut sen 17,600,000 markan suuruisen 4 prosentin lainan hankkimisen, jonka viimeksi koossa olleet Valtiosäädty olivat päättäneet otettavaksi vuoden 1863 valtiolainan konverttausta varten, on, siinä tarkoituksessa pankkiirifirman M. A. von Rothschild & Söhne'n kanssa pidetty neuvottelujen perästä, niinkuin 27 p:nä Helmikuuta, 27 p:nä Maaliskuuta sekä 15 ja 19 p:nä Huhtikuuta 1886 pidetyissä pöytäkirjoissa on nähtävänä, Suomen Pankin ja mainitun pankkiirifirman puolesta viimeksi sanottuna päivänä Keisarilliseen Senaattiin annettu tarjous, että ottaisivat puoleksi kumpikin tarkemmin ilmotetuilla määräehdoilla hankkiakseen puheenalaisen lainan, jonka tarjouksen valtio hyväksyikin. Sen perästä Pankkivaltuusmiehet, joilla sitä seuraavan Toukokuun 29 p:nä oli

Pankki ottaa yhdessä pankkiirifirman M. A. von Rothschild & Söhne'n kanssa hankkiakseen valtiovaraston 4 prosentin konverttaustalainan.

tarkastettavana esillä ehdotus kontrahdiksi lainan hankkimisesta, hyväksyen siinä olevat määräykset, valtuuttivat Pankinjohtokunnan sen mukaisesti Pankin puolesta lopullisesti tekemään edellä mainitun lainakontrahdin.

3 §.

a) Koska Suomen Pankille oli käynyt tarpeelliseksi asiamiehen pitäminen Belgiassa ja Norjassa, niin Pankkivaltuusmiehet ovat, asiasta pidettyin keskustelemusten perästä, Joulukuun 18 p:nä 1886 ottaneet Pankin asiamieheksi Belgiaan Antwerpenissä olevan firman Bunge & K:in ja Norjaan Kristianiassa olevan firman N. A. Andresen & K:in niillä ehdoilla kuin Valtuusmiesten samana päivänä Pankinjohtokunnalle lähettämä kirje osottaa, jonka ohessa Pankkivaltuusmiehet ovat valtuuttaneet Pankinjohtokunnan tämän mukaisesti tekemään sopimuksen mainittuin firmain kanssa.

Sitä paitsi ja koska Pankin Amsterdamissa olevat asiamiehet Herrat Gebrüder Hooglandt ovat ilmottaneet, että firma sen osakkaissa sattuneiden kuolemantapausten tähden on päättänyt ryhtyä loppusuoritukseen, sekä Pankin asiamieheksi paikkakuntaan ehdottaneet firman Bunge & K:in, jolla on yhteinen tilinasema Pankin samannimisen, Antwerpenissä olevan asiamiehen kanssa, niin Pankkivaltuusmiehet ovat Maaliskuun 31 p:nä 1887, sen perästä kuin yhteinen keskustelu asiasta oli samana päivänä pidetty Pankinjohtokunnan kanssa, Pankin asiamieheksi Hollantiin ottaneet Amsterdamilaisen firman Bunge & K:in niillä ehdoilla, joista Pankinjohtokunta oli alustelevasti sopinut mainitun firman kanssa, sekä valtuuttaneet Pankinjohtokunnan tämän mukaisesti tekemään firman kanssa lopullisen sopimuksen.

Valtuusmiehet ovat niinkään siihen nähden, että useat maamme puutavaran ulkomaille-viejät ovat lausuneet toivottavaksi, että oma asiamies Espanjata varten otettaisiin, johon tarkotukseen sopivaksi on ilmoitettu pankkiirifirma Jover y C:i Barcelonassa, Pankin asiamieheksi Espanjaan ottaneet tämän firman sen tarjoomilla ehdoilla.

b) Sittekuin Pietarin Yksityinen Kauppanpankki, johon b) Pankin Suomen Pankin tällä haavaa tarpeettomat Venäjän arvoaineet Pictarissa o-

Toimia, jotka koekevat a) Pankin ulkomaisia asiamiehiä.

levaa asia-
miestä. ovat juoksevalle tilille pantuina, oli keväällä v. 1887 ilmo-
tanut että se kaikissa sikäläisissä pankeissa tapahtuneen ko-
ronkannan alennuksen tähden ei enään voi Suomen Pankin
varoista maksaa korkoa $3\frac{1}{4}$ prosenttia mukaan, vaan Touko-
kuun 15 p:stä on alentava koron $2\frac{3}{4}$ prosentiksi, ovat Pankki-
valtuusmiehet Toukokuun 29 p:nä päättäneet suostua tähän,
Kauppapankin kanssa tehdyn sopimuksen muutokseen.

4 §.

*Toimia, jotka
koskevat liik-
keelle tarpeet-
tomaksi katso-
tun hopeara-
han sulatta-
mista ja myy-
mistä.* Mitä tulee kysymykseen sen rahaliikkeelle tarpeettoman
Suomen hopearahan sulattamisesta ja myymisestä, jonka Keisa-
rillinen Senaatti alkujaan oli määrännyt viideksi miljoonaksi
markaksi, mutta sittemmin, Pankkivaltuusmiesten esityksestä
alentanut kolmeksi miljoonaksi markaksi, ja josta, sittekuin
yksi miljoona markkaa keväällä v. 1882 oli ulkomaalla myy-
ty, vielä kaksi miljoonaa markkaa olisi, Senaatin siitä anta-
man määräyksen täyttämiseksi, myytävä, niin on viimeksi
koossa olleiden Valtiosäätyjen Pankkivaliokunta Säädyille an-
tamassaan kertomuksessa toimittamastansa Suomen Pankin
hallintoa ja tilaa vuosina 1882—1884 koskevasta tarkastuk-
sesta huomauttanut, että näiden pitkälistien Pankin ja valtion
välisten keskustelemusten loppuun-saattaminen olisi hyvin
toivottava Pankin aseman selväksi saamista varten, koska
sen käsityksen mukaan, joka Keisarillisessa Senaatissa on
tästä asiasta pysynyt vallalla, rahalain 19 § astuu voi-
maan vasta sitte kuin ne ovat loppuun saadetut. Tämän
pohjalla ja kun Pankkivaliokunta oli sitä mieltä, että Pan-
kissa tallella olevaa Suomen hopearahaa ei enään pitäisi su-
lattaa, vaan että se kaikki olisi katsottava liikkeelle tarpeel-
liseksi, ehdotti Valiokunta „että Säädyt tahtoisivat valtuuttaa
Pankkivaltuusmiehet Hänen Keisarilliselle Majesteetillensä
tekemään alamaisen esityksen siitä, että, jos Hänen Keisa-
rillinen Majesteettinsä ei suvaitsi myöntää, että Suomen
Suuriruhtinaanmaan Rahalain 19 § täydessä laajuudessaan
käytäntöön pantaisiin ilman että pankissa olevan Suomen
hopearahan enempää sulattamista tarvitsisi kysymykseen tulla,
sulatukseen määrätyn hopearahan summa saataisiin alentaa
yhdeksi miljoonaksi markaksi.“

Sen mukaan, mitä Valtiosäädyt 23 p:nä Toukokuuta v.
1885 annetussa kirjeessä Pankkivaltuusmiehille ilmottivat, ei
oltu saavutettu puheina olleesta Pankkivaliokunnan resolutio-
ni-ehdotuksesta sellaista yksimielisyyttä eri Säätyjen kesken,
joka olisi ollut Valtiosäätyjen päätökselle tarpeen.

Kun Pankkivaltuusmiehistä kumminkin näytti toivotta-
valta, että tuo edellä-mainitulla tavalla vielä häilyvänä oleva
kysymys liikkeelle ehkä tarpeettoman hopearahamäärän su-
lattamisesta ja myymisestä tulisi sekä Pankin etua että ole-
massa olevaa vaihtorahan tarvetta silmällä-pitäen lopullisesti
järjestetyksi, niin Pankkivaltuusmiehet Marraskuun 8 p:nä
1886 vaativat asiasta lausuntoa Pankinjohtokunnalta, joka sam-
man kuun 18 p:nä päivätyssä kirjeessä huomautti että se
Pankissa ja sen konttoreissa löytyvä täysi-arvoisen hopean
määrä, joka sen-edellisen Lokakuun 30 p:nä nousi 4,830,442
markkaan, ei ole niin runsas, ettei se voisi jo pian vast-
edes käydä rahaliikkeelle tarpeelliseksi. Tähän katsoen ja
kun kustannukset yhden miljoonan markan sulattamisesta
silloisissa kurssioloissa laskettiin 241,871 markaksi 82 pen-
niksi, paitsi kuljetuskustannuksia, provisionia ja muita me-
noja, niin katsoi Pankinjohtokunta toivottavimmaksi että
valtio, Pankkivaliokunnan ehdotuksen mukaan, ilman muutta
mutkitta antaisi rahalain 19 §:n astua voimaansa, jonka
ohessa Pankinjohtokunta, sitä tapausta varten, ettei tähän
saataisi armollista suostumusta, ehdotti että valtiolle Pankin
puolesta tarjottaisiin 120,935 markan 91 pennin korvaus,
ollen se määrä puolet siitä, mitä yhden miljoonan markan
hopearahan sulattamisessa kadotetaan, sitä vastaan, että val-
tio heti ottaisi vastatakseen kaikesta lyödystä Suomen hopea-
rahasta.

Siihen nähden, mitä asiasta oli huomautettu, oli-
vat myöskin Pankkivaltuusmiehet, Pankinjohtokunnan lau-
suman ajatuksen mukaisesti, sitä mieltä, ettei Suomen ho-
pearahaa enään pitäisi sulattaa, vaan säästää vastaisen
vaihtorahan tarpeen tyydyttämiseksi. Siten myöskin se mel-
koinen tappio vältettäisiin, jonka niiden kahden miljoon-
nan markan puhtaaksi hopeaksi muuttaminen tuottaisi sekä
Pankille että valtiolle, jonka ohessa valtiolta säästyisi uu-

den hopearahan lyömisen kustannukset, jota rahaa ehkä jo pian vastedes ruvettaisiin tarvitsemaan, jos joku osa jo olevata hopearahaa myytäisiin. Pankkivaltuusmiehet katsoivat myöskin huomioon otettavaksi että, jos viiden markan setelin väärentäminen tekisi sen seteli-arvon lakkauttamisen tarpeelliseksi, niin hopearahan tarve runsaassa määrin nousisi, niin että luultavasti Pankin kaikki sellaisen rahan varat tulisivat liikkeeseen vedetyiksi. Yllä-mainittuin syiden ja asianhaaran perustuksella sekä nojaten Pankkivaliokunnan ja Pankinjohtokunnan asiasta antamiin, ennen mainittuihin lausuntoihin ovat sen vuoksi Pankkivaltuusmiehet Marraskuun 22 p:nä 1886 Keisarilliselle Majesteetille alamaisesti esittäneet, että Suomen Suuriruhtinaanmaan 9 p:nä Elokuuta 1877 annetun Rahalain 19 §:än 3 kohdan sallittaisiin astua täyteen voimaansa, tarvitsematta enään sulattaa Pankissa olevaa Suomen hopearahaa.

Koska Keisarillinen Senaatti kuitenkin, Valtiovarain-toimituskunnan kirjeen mukaan Toukokuun 11 p:ltä 1887, Pankkivaltuusmiesten edellä-mainittua ehdotelmaa samana päivänä esiteltäessä, ei nähnyt olevan syytä muuttaa mitä Senaatti yllä-kerrotulla tavalla oli 18 p:nä Lokakuuta 1882 asiasta määrännyt, niin Pankkivaltuusmiehet Toukokuun 26 p:nä antamassaan kirjeessä käskivät Pankinjohtokuntaa niin pian kuin mahdollista ryhtymään tarpeellisiin toimiin siihen suuntaan, että jäljellä olevat kaksi miljoonaa markkaa hopearahaa tulisivat harkoiksi sulatetuiksi, jotta Rahalain 19 § pikimmittäin pääsisi täyteen voimaansa; ja sen ohessa kuin Pankkivaltuusmiehet määräsivät että puheenalaiseen sulattamiseen etupäässä olisi käytettävä kulunutta hopearahaa, pyysivät Valtuusmiehet Pankinjohtokuntaa aikanaan, milloin liikesuhteet ovat siihen otolliset, antamaan Pankkivaltuusmiehille ehdotuksen siten sulatetun hopean myymisestä.

Sen ilmoituksen mukaan, jonka Pankinjohtokunta sittemmin kirjeessä 12 p:nä Lokakuuta on Pankkivaltuusmiehille antanut, oli lyötyä hopearahaa sen edellisen Syyskuun 30 p:nä 3,804,000 markkaa kahden- ja 5,856,000 markkaa yhden markan kappaleita, joista oli liikkeessä kulkemassa 1,814,177 markkaa kahden- ja 3,268,452 markkaa yhden

markan kappaleita sekä Pankin hallussa olevaa 1,989,823 markkaa kahden- ja 2,587,548 markkaa yhden markan kappaleita. Pankissa olevaa kahden- ja yhden markan arvoista hopearahaa lajiteltaessa taas oli saavutettu se tulos, että kuluneita rahoja eli semmoisia, jotka olivat olleet liikkeessä, löytyi ainoastaan 256,000 markkaa kahden- mutta sitä vastoin 1,272,000 markkaa yhden markan kappaleita.

Pankinjohtokunnan edellä-mainitun ilmoituksen johdosta ottivat Pankkivaltuusmiehet Lokakuun 15 p:nä keskusteltavakseen kysymyksen siitä, mitä suhdetta kohta tapahtuvassa sulatuksessa olisi noudatettava 1 ja 2 markan arvoisen hopearahan välillä. Vaikka Pankkivaltuusmiehistä silloin, yleisen liikkeen tarpeeseen katsoen, näytti siltä kuin voisi olla sopivata että, niinkuin myöskin Pankinjohtokunta oli ehdottanut, sulatettavaksi käytettäisiin etupäässä kahden markan ja ainoastaan vähemmältä osalta yhden markan kappaleita elikkä 1,400,000 markan vaiheille edellisiä ja 600,000 markan vaiheille jäljempänä mainittua lajia, niin Pankkivaltuusmiehet kuitenkin ovat, ottaen huomionsa Rahalain 18 §:ssä olevan säännöksen, että vaihtorahaa, joka on kadottanut enemmän kuin 4°/₁₀₀ oikeasta painostansa, ei saa, kun se keran on tullut johonkin kruunun kassaan tai Suomen Pankkiin, jälleen liikkeeseen laskea, katsoneet oikeimmaksi, että edellä-mainittuun kahden miljoonan markan hopearahan sulattamiseen käytetään ne Pankissa löytyvät 256,000 markkaa kahden- ja 1,272,000 markkaa yhden markan kappaletta, jotka ovat olleet liikkeeseen laskettuina, sekä sen lisäksi 472,000 markkaa kulumatonta kahden markan arvoista hopearahaa. Samana päivänä Pankkivaltuusmiehet ovat antaneet tästä kirjeessä ilmoituksen Valtiovarain-toimituskunnalle, jonka ohessa Valtuusmiehet ovat pyytäneet että edellä-mainitun hopearahamäärän sulattaminen saataisiin niin pian kuin suinkin täkäläisessä Rahapajassa toimittaa. Sittekuin Keisarillinen Senaatti Lokakuun 26 p:nä oli tähän suostunut sekä sentähden Teollisuus-hallituksen kautta käskettänyt Rahapajaa, heti kuin Pankki on Rahapajaan toimittanut puheenalaisen määrän hopearahaa, Pankin varalta harkoiksi sulattamaan sen, on sulattaminen jo tapahtunut ja annetun tilin

mukaan tuottanut semmoisen tuloksen, että Pankki Raha-pajaan antamastaan 2,000,000 markasta on saanut 316 hopeaharkkoa, jotka painavat 10,297,573 grammia ja sisältävät 8,932,905 grammia hienoa hopeata, joka hopeamäärä, 16 pennin mukaan gramma, vastaa 1,429,264 markkaa 80 penniä. Sulattamisen tuottama koko tappio nousee siis 570,735 markkaan 20 penniin. Siitä valtio korvaa ensiksikin sen määrän, minkä rahain arvo on kulumisesta vähennyt, s. o. sen 65,155 grammin suuruisen eron arvon, mikä oli rahain laillisen, 8,998,060 grammin suuruisen puhtaan hopean painon ja niiden todellisen, 8,932,905 grammaan nousevan puhtaan hopean painon välillä, ollen se määrä 10,424 markkaa 80 penniä. Sen ohessa valtion tulee korvata Pankille puolen jäljellä olevata tappiomäärää eli siis 280,155 markkaa 20 penniä. Kun valtio siis tulee puolestansa maksamaan yhteensä 290,580 markkaa hopearahan sulattamisen tuottamasta tappiosta, niin jääpi Pankin osaksi 280,155 markan 20 pennin tappio.

5 §.

Toimia, jotka koskevat Pankin setelien painattamista.
a) Setelipainon perustaminen tähän kaupunkiin.

Sittekuin Pankkivaltuusmiehet olivat viimeksi koossa olleiden Valtiosäätyjen Pankkivaliokunnalle esittäneet että setelipaino perustettaisiin Suomen Pankkia varten, ovat Säädyt, Pankkivaliokunnan tekemän ehdotuksen mukaan, valtuuttaneet Pankkivaltuusmiehet:

rakennuttamaan toisen kerroksen Pankin talon talousrakennuksen päälle, jotta siitä saataisiin huoneus setelipainoa varten;

ehtoilla, joista Pankkivaltuusmiehet saisivat tehdä sopimuksen, antamaan Pankin setelien siinä toimitettavan painattamisen ammatissa kokeneen henkilön haltuun, jolle, jos tarpeelliselta näyttäisi, Pankin varoista annettaisiin apuraha, jotta hän pääsisi ulkomailla hankkimaan tarkempaa selkoa setelien painamisen nykyisestä kannasta;

ryhtymään myöskin muihin puheenalaisen painon aikaansaamiseksi tarpeellisiin toimenpiteihin; sekä

siihen tarkotukseen Pankin varoista käyttämään enintään 100,000 markkaa.

Valtiosäätyjen Pankkivaltuusmiehille lähettämän kirjeen

mukaan ovat Säädyt, jotka ovat havainneet nykyään jo kuolleen Arkkitehdin Albert Mellinin, Pankkivaliokunnan pyynnöstä tekemän ehdotuksen puheiksi tulleesta Pankin talousrakennuksen korottamisesta kaikin puolin tarvetta vastaavaksi ja myöskin rakennustaiteen puolesta tyydyttäväksi, laskeneet tämän päällisrakennuksen kustannukset enintään 45,000 markaksi. Painon sisustamiseen taas, josta Kivipainaja F. Tilgmann on antanut seikkaperäisen, 40,000 markkaan nousevan kustannusarvion, ovat Valtiosäädyt, edellyttäen että täytyy hankkia kaksi tasapinta-paininta ja myöskin muihin mahdollisiin tarpeihin katsoen, määränneet enintään 55,000 markan suuruisen summan, joka kaikissa tapauksissa on riittävä painon täydellisesti tarkotuksenmukaisen sisustuksen aikaansaamiseen.

Siitä seikasta, pitäisikö Pankin omaksi varaksensa ostaa tarpeelliset koneet vai tulisivatko ne sen lunastettaviksi, joka ottaa toimekseen setelien painamisen, Säädyt eivät ole tehneet mitään varmaa päätöstä, vaan jättäneet tämän niinkuin yleensä kaikki lähemmät yksityiskohdat ja määräykset Pankinhallituksen ratkaistaviksi.

Valtiosäätyjen, edellä-kerrotulla tavalla Pankkivaltuusmiehille antaman tehtävän vuoksi Valtuusmiehet 28 p:nä Toukokuuta 1885 pyysivät Pankinjohtokuntaa antamaan ehdotuksen siitä, mihin toimiin tuota tarkotusta varten lähinnä olisi ryhdyttävä. Pankinjohtokunnan sen perästä tekemän esityksen johdosta Pankkivaltuusmiehet 5 p:nä Kesäkuuta samana vuonna myönsivät Pankin varoista 1,500 markan suuruisen rahamäärän, jotta Kivipainaja Tilgmann pääsisi ulkomaalle kankkimaan lähempiä tietoja setelintekotaidon nykyisestä kannasta. Sen ohessa Valtuusmiehet päättivät että muut asiassa tarpeelliset toimenpiteet jätettäisiin siksi, kunnes Herra Tilgmann on palannut vasta mainitulta matkaltaan ja antanut kertomuksen sillä matkalla tekemistensä havaannoista.

Mainitusta matkasta Pankinjohtokunnalle antamassaan kertomuksessa Herra Tilgmann ehdotti, että Pankin aikeissa olevassa setelipainossa setelin kumpikin puoli painettaisiin mustalla vaskipainolla ja sen perästä pantaisiin pohjaväri kirjapainimossa, joka menettely näet olisi tarkotuksenmukaisin,

katsoen sekä setelin taiteelliseen arvoon että sen varmuuteen väärentämistä vastaan ynnä sen kestäväisyyteen.

Jättäen tämän esityksen Pankkivaltuusmiesten ratkaisutavaksi, puolusti Pankinjohtokunta kirjeessä 5 p:nä Lokakuuta 1885 puheiksi tullutta menettelytapaa Pankin setelien teossa noudatettavaksi sekä ilmotti sen ohessa että, sittekuin Herra Tilgmann ulkomaalta palattuansa, häneltä asiata kysyttyä, oli selittänyt yhä vieläkin katsovansa Arkkitehti Mellinin luonnospiirustuksen mukaan rakennettavan huoneuksen täydellisesti vastaavan aikeissa-olevan setelipainon tarvetta, ja kun Arkkitehti Mellin mittauksilla ja laskuilla oli saanut selville että tuo tarkotettu Pankin talousrakennuksen korottaminen ei tulisi vähääkään vaikuttamaan pankkihuoneen valo-suhteihin, Pankinjohtokunta ajan voittamiseksi oli käskenyt Herra Melliniä tekemään täydelliset piirustukset ja kustannusarviot puheenalaista rakennus-yritystä varten.

Koska tähdellistä oli että pian tehtäisiin lopullinen päätös setelinteko-metodista, josta ei ainoastaan konetien ja muiden laitosten vaan myöskin seteleitä varten tarpeellisten piirustusten ja kaiverrosten laatu riippuu, niin Pankkivaltuusmiehet jo Lokakuun 13 p:nä ottivat tämän kysymyksen ratkaistavakseen ja päättivät sen selvityksen pohjalla, jonka Herra Tilgmann oli asiasta antanut, sekä myöskin Pankinjohtokunnan esiin-tuomiin syihin nähden, hyväksyä sen metodin, jota edelläpääin-mainitulla tavalla on ehdotettu käytettäväksi Pankin aikeissa-olevassa setelipainossa.

Sittekuin Pankinjohtokunta tämän perästä oli 7:nä Joulukuuta 1885 annetun kirjeen mukana Pankkivaltuusmiehille lähettänyt Arkkitehti Mellinin tekemät, yksityiskohtia koskevat piirustukset setelipainoa varten niihin kuuluvine, 38,754 markkaan nousevine kustannus-ehdotuksineen, ja Keisarillinen Senaatti oli Pankkivaltuusmiesten 9 p:nä Tammikuuta 1886 siitä tekemän alamaisen esityksen johdosta, Maaliskuun 30 p:nä samaa vuotta noudatettaviksi vahvistanut mainitut piirustukset, käskivät Pankkivaltuusmiehet kirjeessä senjälkeisen Huhtikuun 12 p:nä Pankinjohtokuntaa piirustusten mukaan teettämään puheenalaisen rakennustyön, jota tehdessä olisi pidettävä varalla ettei se tulisi kustannus-ehdotuksessa olevaa

summaa kalliimmaksi. Kesällä v. 1886 on sitten setelipaino-huoneus urakalla rakennettu, josta on ollut menoja 38,896 markkaa 30 penniä. Kustannukset tarpeellisten konetien, laitosten ja tarvekalujen hankkimisesta setelipainoon ovat taas nousseet 52,974 markkaan 85 penniin. Setelipainon aikaansaamisesta on siis yhteensä maksettu 91,871 markkaa 15 penniä, joten Valtiosäätyjen tähän tarkotukseen myöntämistä varoista on säästynyt 8,128 markkaa 85 penniä.

b) Koska viiden markan setelien emäs-varaston on luultu tulevan loppuun käytetyksi ennen muunarvoisten setelien emäksiä, niin Pankkivaltuusmiehet ovat katsoneet tarpeelliseksi etupäässä ryhtyä toimiin uuden viiden markan setelien painoksen teettämistä varten. Sentähden on Nürnbergin taidekoulun Professoria Friedrich Wanderer'ia pyydetty tekemään puheenalaisen setelin luonnos, jonka perästä Kivipainaja Tilgmann sen luonnoksen pohjalla ja Pankkivaltuusmiesten yksissä neuvoin Pankinjohtokunnan kanssa, Tammikuun 13 sekä Helmikuun 22 ja 27 p:nä 1886 pidetyissä kokouksissa antamain osotusten mukaan on tehnyt lopulliset piirustukset puheina olevaa seteliä varten. Sittekuin nämä piirustukset niitä seuraavine selityksineen oli Maaliskuun 15 p:nä samana vuonna lähetetty Keisarillisen Senaatin vahvistettaviksi, on Senaatti sen-jälkeisen Huhtikuun 15 p:nä annetussa armollisessa julistuksessa nähnyt hyväksi vahvistaa sen Suomen Pankin viiden markan setelien muutetun sanapuvun, ulkonäön ja muodon, joka on esitettyinä mainittuun julistukseen liitettyssä selityksessä.

c) Niinkuin Pankkivaltuusmiesten pöytäkirjoissa ja kirjeissä Tammikuun 9 ja Toukokuun 22 p:ltä 1886 sekä Tammikuun 20 p:ltä 1887 on lähemmin nähtävänä, on viiden markan setelien aikeessa olevaa painosta varten vähitellen saatu paperinnäyteitä firmalta Carl Schleicher & Schüll Dürenistä, Tumban paperitehtaasta Ruotsista sekä Tervakosken paperitehtaasta omasta maasta. Pankinjohtokunnan toimesta koeltiin mainittuja paperinnäyteitä, ja huomattiin Tumban paperin olevan lujuden ja sitkeyden puolesta Schleicher & Schüll'in lähettämien kahden näytelajin keskivälillä, jota vastoin Tervakosken paperi kesti enemmän painoa kuin Tum-

b) Piirustusten hankkiminen uutta viiden markan setelien painosta varten.

c) Paperin hankkiminen uutta viiden markan seteliä varten.

basta laitettu ja muutenkin näytti olevan erinomaista laatua. Mainittuin firman antamien ilmoitusten mukaan oli 1,000:lla setelinemäs-paperilla hintana, Schleicher & Schüll'in lähettämällä näytteillä 14 Saksan markkaa, Tumban paperilla 11 markkaa 12 penniä ja Tervakosken paperilla 12 markkaa 50 penniä, johon ulkomailta lähetetyille paperilajeille tulisi tulli- ja kuljetuskustannukset lisäksi. Mainittuihin asianhaaroihin nähden Pankkivaltuusmiehet Tammikuun 20 p:nä 1887 valtuuttivat Pankinjohtokunnan Tervakosken tehtaasta tilaamaan paperin aikeissa olevaan viiden markan setelien painokseen tehtaan antaman näytteen mukaan ja yllä-mainittuun hintaan, tehtaan annettavaa kirjallista sitoumusta vastaan, että panee toimeen tarkan silmällä-pidon sen valmistamisesta sekä korvaa Pankille kaikki setelipaperin väärinkäytöksen kautta, niin kauvan kuin paperi on tehtaan hallussa, syntyneen vahingon. Sen ohessa Pankinjohtokunta oikeutettiin maksamaan vesileimasimella varustetusta muotista, jonka tehdas on ottanut hankkiaksensa, 500 markkaa.

Sittekuin jo 100 leiviskää edellä-mainittua paperia oli ehditty valmistaa ja viiden markan setelin koetuspainaminen Heinäkuussa v. 1887 oli Pankin setelipainossa toimitettu, huomattiinkin että paperissa oleva vesileima tuli töin tuskin näkyvä, setelien keskustaan pannun tumman vaskipainoksen tähden. Mutta kun paperi, jos leima olisi tehty tarkemmaksi, olisi heikontunut, leiman kumminkaan tulematta huomattavassa määrässä näkyvämmäksi, niin Pankinjohtokunta esitti eikä paperia edelleenkin saisi valmistaa Tervakosken tehtaan antaman näytteen mukaan, varsinkin koska Pankki kumminkin olisi velvollinen tehtaalle maksamaan ylempänä mainitun setelipaperi-määrän, ja kun Kivipainaja Tilgmann oli tehnyt kontrahdin 1 p:stä Syyskuuta sen henkilön kanssa, joka tulisi painon hoitajaksi, mutta aika, jolloin painattaminen voisi alkaa, tulisi, jos uutta paperia olisi hankittava ja uuden vesileimasimen muotti ulkomaalla teetettävä, kulumaan monta kuukautta myöhäisemmäksi. Näihin asianhaaroihin nähden ja kun vesileima kävisi selvemmin näkyväksi, jos seteli painettaessa asetettaisiin paperille niin, että leima tulisi olemaan oikealla puolella setelin etusivulla, niin Pankkivaltuus-

miesten mielestä ei ollut syytä uuden setelipaperin hankkimiseen tarkemman vesileiman aikaansaamista varten, josta Valtuusmiehet kirjeessä Heinäkuun 20 p:nä 1887 antoivat Pankinjohtokunnalle tiedon.

d) Sittekuin Pankinjohtokunta, edellyttäen että Pankin setelien painattaminen annetaan Kivipainaja F. Tilgmannin toimeksi, oli Pankkivaltuusmiesten ratkaistavaksi alistanut valmistetun ehdotuksen Herra Tilgmannin kanssa tehtäväksi kontrahdiksi sekä vertauksen vuoksi Valtuusmiehille lähettänyt kopian Ruotsin Valtiopankin ja sen setelien tekijän välillä voimassa olevasta kontrahdistä, päättivät Pankkivaltuusmiehet Kesäkuun 2 p:nä 1886 Kivipainaja Tilgmannille antaa Suomen Pankin setelien painattamisen niillä ehdoilla, jotka olivat ilmoitetut vasta-mainitussa, Valtuusmiesten muutamilla muutoksilla hyväksymässä kontrahdin-ehdotuksessa, jonka ohessa Valtuusmiehet valtuuttivat Pankinjohtokunnan sen mukaisesti Suomen Pankin puolesta tekemään Herra Tilgmannin kanssa lopullisen sopimuksen.

Puheenalaisen kontrahdin mukaan Pankki antaa maksettua käytettäväksi painon huoneuksen valmiiksi sisustettuna kaasu-, lämpö- ja vesijohtoineen ja suorittaa sitä paitsi kustannukset kaikkien tarpeellisten konettien ja laitosten hankkimisesta ja paikoilleen panemisesta kuin myöskin piirustuksista, malleista ja alkuperäisistä kaiverroksista. Sitä vastoin Herra Tilgmann on velvollinen omalla kustannuksellaan pitämään kunnossa ja korjaamaan koneita, laitoksia ja tarvekaluja sekä hankkimaan painattamista varten tarpeellisia aineita, vaskilaattoja ja klisheitä, jotka viimeksi-mainitut ovat ankaran silmällä-pidon alaisina tehtävät painon galvanoplastillisessa taidepajassa. Toistaiseksi Herra Tilgmannille vaakuutetaan viiden markan setelien teko vahvistetun uuden piirustuksen mukaan 2,000,000 kappaleen suuruisena painoksesta, joka painos pitää olla valmiiksi suoritettu kahden vuoden kuluessa siitä, kuin setelipaino on sen hoitajan haltuun annettu, jota vastoin sopimus jonkun toisen setelipainoksen valmistamisesta on tehtävä viimeistäänkin kuusi kuukautta ennen kuin mainittu kahden vuoden ajanjakso on loppuun kulunut. Täydellisesti valmiina annetuista seteleistä Pankki

d) Setelipainon hoitajan asettaminen.

maksaa Herra Tilgmannelle korvausta, arvoltaan pienemmistä, nimittäin 5, 10 ja 20 markan seteleistä, jotka ovat varustetut juoksevalla numerolla ja allekirjoituksella, ja joiden arvoisia seteleitä 6 ja 8:kin kappaletta voidaan painaa yhdestä arkista, viisi markkaa sadasta kappaleesta, ja suuremman arvoisista, juoksevalla numerolla varustetuista seteleistä seitsemän markkaa viisikymmentä penniä sadasta kappaleesta, kun arkista voipi painaa 4 kappaletta, ja viisitoista markkaa sadasta kappaleesta, kun ainoastaan kaksi kappaletta voipi arkista painaa, ollen kaikki painaminen suoritettava kontrahdissa erityiskohtia myöten määrätyn metodin mukaan vaskipainolla. Vasta-mainitusta maksusta vähennetään kuitenkin kymmenen prosenttia Pankille korvaukseksi konetien kulumisesta sekä niihin pannun pääoman koroksi. Paitsi edellämainittuja määräyksiä, kontrahti pääasiallisesti sisältää, että painonhoitaja on velvollinen vastaamaan jokaisesta vastaanottamastaan setelipaperi-arkista, josta ei tehdä asianmukaisesti selkoa, maksamalla sen rahamäärän, joka vastaa niitä seteleitä, mitkä arkista olisi pitänyt painaa; että hänen on annettava lausuntoja ja ehdotuksia setelien painamista koskevista asioista; että hänen tulee ryhtyä toimiin konetien hankkimista varten ja Pankin varalta tehdä sopimuksia piirustusten ja kaiverrosten valmistamisesta sekä olla varustettuna täysin luotettavalla, taitavalla ja määränä olevaan setelien tekoon riittävällä työväellä. Lopuksi määrätään että kontrahdin saapi kummaltakin puolen irtisanoa, jossa tapauksessa painonhoitajan tulee kuuden kuukauden kuluessa sen perästä luopua setelipainosta, ellei toista sopimusta tehdä.

e) Alkuperäisten laattain hankkiminen viiden markan seteleitä varten.

e) Koska uutta viiden markan seteliä varten tarpeellisten alkuperäisten laattain kaiverrusta, joka oli tehtävä ulkomaalla, ei voitu kirjallisten määräysten kautta saada toimitetuksi, niin Pankkivaltuusmiehet Kesäkuun 2 p:nä 1886 päättivät antaa Herra Tilgmannelle Pankin kustannuksella matkustaa ulkomaan paikkakuntaan tekemään alusteleveää sopimusta mainittuun laattain kaiveremisestä sekä ryhtymään tarpeelliseen, muutamain kaiverroksen erityiskohtain teknilliseen järjestelyyn, joka sopimus sittemmin olisi alistettava Pankinjohtokunnan lopullisen tarkastuksen ja hyväksymisen

alaiseksi. Ja sen ohessa kuin Herra Tilgmann oikeutettiin mainittua matkaa varten tarpeen mukaan Pankin varoista käyttämään enintään 750 markkaa, pyydettiin häntä samalla myöskin tilaamaan kaikki setelipainossa tarvittavat koneet ja laitokset.

Kun viiden markan setelin alkuperäiset laatat jo oli tehty Saksan Valtiopankin painossa Berliinissä, hyväksyivät Pankkivaltuusmiehet, 5 p:nä Maaliskuuta 1887, sattuneista syistä, Herra Tilgmannelle esityksen, että myöskin yksi kokoonpanos koetuspainamiseen tarpeellisia painolaattoja ja klisheitä saataisiin Herra Tilgmannelle kustannuksella teettää mainitussa Valtiopankissa, ja luopuivat siis Pankkivaltuusmiehet tähän katsoen siitä, Herra Tilgmannelle kanssa tehdyssä kontrahdissa olevasta määräyksestä, että kaikki painolaatat ja klisheet Pankin seteleitä varten ovat täällä tehtävät setelipainon galvanoplastillisessa taidepajassa.

f) Heinäkuun 20 p:nä 1887 pidetyssä kokouksessa^{f)} Uuden viiden markan setelin emäksen tarkastus. oli Pankkivaltuusmiehillä tarkastettavana neljä näyte-emästä Suomen Pankin viiden markan seteliä varten, jotka oli valmistettu Pankin setelipainossa, sekä ilmottivat mainittuna päivänä annetussa kirjeessä Pankinjohtokunnalle ne muistutukset setelin ulkomuodosta, joihin Valtuusmiehet silloin katsoivat syytä olevan.

g) Pankinjohtokunta antoi Pankkivaltuusmiehille 24 p:nä^{g)} Johtosääntöön antamisen setelien teon silmällä-pitoa varten. Lokakuuta 1887 päivätyyn kirjeen ohessa Pankin vanhemman Kirjanpitäjän, Tohtori E. Grönvikin, Pankinjohtokunnan pyynnöstä tekemän ehdotuksen ohjeiksi, joita olisi noudatettava Suomen Pankin setelipainossa suoritettavaa setelinvalmistusta silmällä-pidettäessä, sekä huomautti samalla, että ehdotuksessa tarkotettu silmällä-pito, joka pääasiallisesti tulisi olemaan setelipaperin- ja painolaattain-teon silmällä-pitoa, Johtokunnan mielestä tarjoo täyttä turvallisuutta, kun sitä vastoin yhtenäisen työn varalla-pito voisi olla omansa heikentämään sitä valvontaa, jonka alaisena painonhoitaja on velvollinen pitämään työmiehiään, ja siten ehkä vähemmän tehokkaasti vastustamaan väärinkäytöksiä. Sen perästä kuin Pankinjohtokunta yhdessä Pankkivaltuusmiesten kanssa asiasta neuvotellessaan sen-jälkeisen Marraskuun 5 p:nä oli vieläkin

huomauttanut, että olisi suotavaa, että edellä-mainitulla muotoa ehdotettua silmälläpito-tapaa saisi käyttää, jotta saavutettaisiin kokemusta siitä, onko se tarkoituksenmukainen vai voisiko ehkä saada aikaan tehokkaamman silmälläpidon, ovat Pankkivaltuusmiehet lähinnä-mainittuna päivänä toistaiseksi noudatettavaksi hyväksyneet puheenalaisen ohje-ehdotuksen, kuitenkin sillä lisäyksellä, että silmällä-pitäjä velvoitettaisiin joinakin lähemmin määrättyinä aikoina pitämään täydellinen luettelemus setelipainosta ja antamaan siitä Pankinjohtokunnalle kertomus.

h) Pankin setelien painattamisen silmälläpito Köpenhaminassa.

h) Pankin setelien painattamista Köpenhaminassa piti silmällä Filosofian Maisteri August Hagman vainaja Helmikuun alkuun v. 1885, jolloin siihen toimeen hänen sairastumisensa tähden ryhtyi Pankin Toinen kassööri Kaarle Ignatius, joka kuitenkin oman toivonsa mukaan jo Toukokuun lopulla mainittuna vuonna palasi takaisin kotimaahan. Sittekuin setelinpainattamis-työtä sen perästä oli valvonut Varatuomari V. F. Heimberger Helmikuun 5 päivään asti v. 1886, tuli hänen seuraajakseen siihen toimeen Pankin nuorempi Kirjanpitäjä Arthur Broberg, joka siihen jäikin siksi, kunnes setelien painattaminen Köpenhaminassa Huhtikuun 6 p:nä 1887 loppuun saatettiin.

6 §.

50 markan setelien painattaminen.

Pankinjohtokunnan, Helmikuun 7 p:nä 1887 kirjeessä antaman ilmotuksen mukaan oli Suomen Pankin 50 markan arvoisten setelien teko Köpenhaminassa saman vuoden Tammi-kuun loppuun asti edistynyt niin pitkälle, että vaskipaino oli suoritettu noin 39,500 arkkiiin, joista 29,000 arkkia oli valmiiksi painettuja, leikkaamattomia setelin emäksiä sekä noin 8,000 arkkia etu- ja takasivun pohjapainolla varustettuja. Ja silloin oli otaksuttu että koko painoksen vaskipainos ehdittäisiin lopettaa Helmikuun keskivaiheilla, jonka perästä vielä kuuden viikon verta aikaa kuluisi muuhun jäljellä olevaan työhön. Kuten jo ylempänä on viitattu, onkin puheenalaista arvoa olevain setelien teko saatu lopetetuksi Huhtikuun alussa v. 1887.

7 §.

Kun valtiolliset selkkaukset keväällä v. 1885 panivat *Toimia sodan-syöttymisen pelon johdosta.* pelkäämään sodan syttymistä, jolloin Helsinki olisi saattanut joutua vihollisten hyökkäyksen alaiseksi, pitivät Pankkivaltuusmiehet asianaan ryhtyä sellaisiin toimiin, että Pankin arvokalut ja tärkeät asiakirjat voitaisiin sodan vaaran tullessa siirtää luotettavaan suojaan toiseen paikkakuntaan. Sittekuin tämän johdosta oli pidetty Pankinjohtokunnan kanssa yhteinen neuvottelu Huhtikuun 14 p:nä 1885, antoivat Pankkivaltuusmiehet Pankinjohtokunnan toimeksi Tampereen ja Mikkelin kaupungeissa, jotka paikkakunnat Valtuusmiesten mielestä näyttivät etupäässä ansaitsevan tulla tässä kohden huomioon otettaviksi, tiedustella voisiko Pankille saada sopivan huoneuksen. Saman kuun 30 p:nä pidetyssä kokouksessa Pankinjohtokunta ilmotti että huoneita on puheenalaista tarkotusta varten saatavana kummassakin edellä-mainitussa kaupungissa, Mikkelissä osaksi yksityisen rakennuksessa, osaksi kruunun huoneuksissa, Tampereella siinä huoneuksessa, joka tätä nykyä on Suomen Pankin sikäläisen konttorin hallussa, ja joka sijaitsee Kauppias K. J. Hildenin omistamassa kivirakennuksessa, jonka ympärillä on kahdella puolella kivirakennukset, yhdellä puolella tilava puutarha ja ainoastaan yhdellä puolella pienehläntä puurakennus, josta sitä erottaa sisäänajoportti. Sen mukaan, mitä Pankinjohtokunnan puheenjohtaja Pankintirehtööri Charpentier, joka puheenalaista asiaa varten oli käynyt Tampereella, siellä oli huomannut, voisi lähinnä mainittuun huoneukseen muutamia muutoksia tekemällä, joiden kustannukset on laskettu nousevan 2,800 markan vaiheille, saada kaksi turvallista kassaholvia.

Siten saatuin tietojen pohjalla ja kun Tampere rautatieyhdistyksensä takia Helsingin kanssa näytti olevan tarkotukseen soveliaampi paikka kuin Mikkelä, oli Pankkivaltuusmiesten mielestä vasta-mainittu huoneus ehdotetulla tavalla kii-reimmän kautta sisustettava puheenalaiseen tarkotukseen käytettäväksi. Ja sen ohessa kuin Pankkivaltuusmiehet käskivät Pankinjohtokuntaa ryhtymään tätä varten tarpeellisiin alustaviin toimiin, ehdottivat he Keisarilliselle Majesteetille alamaissessa kirjeessä, että Tampereen kaupunki määrättäisiin

siksi paikaksi, johon Pankin arvokalut ja tärkeät asiakirjat sodanvaaran tullessa ovat siirrettävät. Sittekuin Keisarillinen Senaatti Valtiovarain-toimituskunnasta 5 p:nä Toukokuuta 1885 annetun kirjeen mukaan oli tähän suostunut, pyysivät Pankkivaltuusmiehet Toukokuun 16 p:nä Pankinjohtokuntaa teettämään edellä-mainitut konttorihuoneuksen muutokset, jotta sitä voisi, jos tarve vaatii, käyttää puheiksi tulleeseen tarkotukseen.

Sen ohessa ja jotta sodan syttyessä saataisiin Pankin vaskivarat sekä arkiston arvokkaimmat esineet, mikäli mahdollista, suojelluiksi, kuljettamatta niitä pois kaupungista, Pankkivaltuusmiehet ovat, Pankinjohtokunnan tekemän esityksen mukaisesti, 30 p:nä Huhtikuuta 1885 valtuuttaneet Pankinjohtokunnan sitä varten sisustamaan erään pankkirkennuksen kellarikerroksessa olevan huoneen.

8 §.

Hyväksyen Pankinjohtokunnan kirjeessä Marraskuun 25 p:nä 1884 esittämän ehdotuksen, ovat Pankkivaltuusmiehet, mainitun kuun 29 p:nä Pankinjohtokunnan kanssa asiasta pidetyn yhteisen neuvottelun perästä, Tammikuun 1 p:stä 1885 määränneet: diskonttokoron kotimaan vekseloista 4 1/2 prosentiksi puhtaista, kolmeksi kuukaudeksi tai lyhemmäksi ajaksi asetetuista asioimisvekseleistä, 5 prosentiksi kaikista muista vekseleistä ja 6 prosentiksi kaikista vekselin-uudistuksista; korkokannan lainoista, joita Pankista on annettu panttia vastaan, jona on kulta ja hopea, kaluksi tehty ja tekemätön, obligatsioonit, valtioiden tai kuntain antamat tahi semmoiset, joista valtiot ovat sitoutuneet vastaamaan, sekä pankin-talletuskuitit, 4 1/2 prosentiksi, lainoista, joiden pantiksi pannaan muunlaisia obligatsioneja, osakkeita ja kiinnitettyjä velkakirjoja, 5 prosentiksi, ja lainoista, joiden pantiksi on pantu Pankin voimassa olevan ohjesäännön 19 §:än e kohdassa lueteltuja vakuuksia, 6 prosentiksi; sekä koron kassakreditiiveistä, joista on panttina obligatsioneja, valtioiden tai kuntain antamia tahi semmoisia, joista valtiot ovat sitoutuneet vastaamaan, sekä pankintalletuskuitteja, 4 1/2 prosentiksi, mutta joista on muunlaatuksia pantteja, 5 prosentiksi, johon

Pankin vekseli- ja lainausliikettä koskevia määräyksiä.
a) Korkomäärät.

tulee lisäksi 1/2 prosenttia pääsymaksua. Nämä korkomäärät 24 p:nä Marraskuuta 1885 tehdyssä päätöksessä määrättiin olemaan voimassa myöskin Tammikuun 1 p:stä 1886 eteenpäin, kunnes niistä toisin määrättäisiin, kuitenkin sillä lisäyksellä diskonttokorkoon nähden, että Pankinjohtokunta oikeutettiin diskontaamaan kolmen kuukauden vekseleitä, joita ovat hyväksyneet tai siirtäneet pankit tai firmat ja yksityiset henkilöt, joiden vakavaraisuus on aivan kieltämätön, 4 1/2 prosenttiin, vaikkapa näitä vekseleitä ei kävisikään ahtaassa merkityksessä lukeminen varsinaisiin asioimisvekseleihin. Tätä oikeutta maaseuduilla olevat pankinkonttorit eivät saisi kuitenkaan harjoittaa sitä erittäin Pankinjohtokunnalta pyytämättä.

Sen perästä on Pankinjohtokunta Maaliskuun 19 p:nä 1886 päivätyssä kirjeessä ehdottanut että edellä-mainituista korkomääriä muutettaisiin seuraavalla tavalla, nimittäin: että vekselin-uudistuksista menevä korkomäärä alennettaisiin 6:sta 5 1/2:ksi prosentiksi; että korko lainoista, joista on pantu pantiksi kulta ja hopeata, kaluksi tehtyä tai tekemätöntä, obligatsioneja, valtioiden tai kuntain antamia tahi semmoisia, joista valtiot ovat sitoutuneet vastaamaan, sekä pankin-talletustodistuksia, alennettaisiin 4 1/2:sta 4:ksi prosentiksi, lainoista, joiden pantiksi pannaan muunlaisia obligatsioneja, osakkeita ja kiinnitettyjä velkakirjoja, 5:stä 4 1/2:ksi prosentiksi, ja lainoista, joiden pantiksi on pantu Pankin voimassa olevan ohjesäännön 19 §:än e kohdassa lueteltuja vakuuksia, 6:sta 5:ksi prosentiksi, sekä että kassakreditiivin saamiseen tarpeellinen pääsymaksu alennettaisiin 1/2:sta 1/4:ksi prosentiksi. Erään Pankkivaltuusmiesten tiedoksi sen ohessa annetun pöytäkirjan-otteen mukaan oli asiata Pankinjohtokunnassa käsiteltäessä myöskin nostettu kysymys yleisemmästä Pankin korkomääräin alentamisesta, jota alentamista Pankinjohtokunta ei ollut kuitenkaan katsonut silloisen rahakannan vaativan.

Sittekuin Pankkivaltuusmiehet Maaliskuun 27 p:nä 1886 olivat yhdessä Pankinjohtokunnan kanssa keskustelleet edellä-mainitusta ehdotuksesta, päättivät Pankkivaltuusmiehet senjälkeisen Huhtikuun 8 p:nä, asiasta äänestettyään, alentaa

korkokannan vekselien uudistuksista 5 1/2 prosentiksi ja lainoista, joista on panttina Pankin ojesäännön 19 §:än e kohdassa lueteltuja vakuuslajia, 5 prosentiksi, sekä pääsymaksun kassakreditiiveistä 1/4 prosentiksi, jota vastoin Pankkivaltuusmiehet katsoivat Pankinjohtokunnan ehdottamat muut Pankin lainauskoron alennukset toistaiseksi sikseen jätettäviksi. Sen ohessa ja kun Pankkivaltuusmiesten kesken oli tehty ehdotus semmoisten asioimisvekselin koron alentamisesta, joista ovat vastuussa firmat, joiden vakavaraisuus on kieltämätön, käskettiin Pankinjohtokuntaa antamaan tästä Pankkivaltuusmiehille lausunto.

Kun vuoden lopulla piti määrätä korko-määrät vuodeksi 1887, antoi Pankinjohtokunta kirjeessä Marraskuun 16 p:nä ehdotuksen yleiseksi Pankin diskontto- ja lainauskoron alentamiseksi. Pankinjohtokunnan puheenalaisen ehdotuksen, jonka perusteet sen Johtokunnan jäsenet lähemmin selittivät Marraskuun 30 p:nä pidetyssä kokouksessa, Pankkivaltuusmiehet samana päivänä hyväksyivät, jotenka käytännössä olevia korkomääriä muutettiin Tammikuun 1 p:stä 1887 noudatettaviksi seuraavalla tavalla: Diskonttokorko kotimaan vekseleistä määrättiin 4 prosentiksi puhtaista, kolmeksi kuukaudeksi tai lyhemmäksi ajaksi asetetuista asioimisvekseleistä, 4 1/2 prosentiksi kaikista muista vekseleistä ja 5 prosentiksi vekselin-uudistuksista, kuitenkin sillä poikkeuksella vasta-mainituista korko-määrästä, että irtisanottuja pankin-talletuskuitteja ja irtisanotuita tai arvotuita obligatsioneja sekä korkolippuja, joiden jäljellä oleva kulku-aika ei ole kuutta kuukautta pitempi, saisi diskonttata alimman korko-määrän eli 4 prosentin mukaan. Korkokanta hypoteekkilainoista ja kassakreditiiveistä määrättiin 4, 4 1/2 tai 5 prosentiksi aina sen mukaan, minkäläatuista vakuutta vastaan laina tai kassakreditiivi annetaan. Sen ohessa muutettiin mainittuin vakuuksien luokitusta siten, että ne kuuntain antamat obligatsioonit, joista ei ole valtion takuuta, ja jotka siihen asti olivat kuuluneet ensimmäiseen panttiryhmään, alennettiin toiseen ryhmään, jossa osakkeista pysytettiin ainoastaan sellaisten laitosten osakkeet, jotka ovat yleisen silmällä-pidon alaisia ja säännöllisesti julkaisevat tilinasemansa eli siis yksityisten

pankkiyhtiöiden, henkivakuutusyhtiön Kalevan ja palovakuutusyhtiön Fennian osakkeet. Muunlaiset osakkeet sitä vastoin pantiin kolmanteen ryhmään kuulumaan. Sitä paitsi päätettiin vientiliikkeen helpottamista varten ottaa toiseen hypoteekkilainain panttien ryhmään kolme etevintä vientitavaraa, nim. jyvät, rauta ja puutavarat, jotka tähän asti yhdessä muiden tavarapanttien kanssa ovat olleet kolmanteen ryhmään luokitettuina.

Kun edellä-mainitulla tavalla alennetut korko-määrät olisivat tulleet noudatettaviksi vasta vuoden 1887 alusta, niin Pankinjohtokunnan tarkoituksena oli ollut Joulukuun viimeisinä päivinä julaista Pankkivaltuusmiesten puheenalainen määräys. Mutta kun kuitenkin yleisö heti päätöksen tehtyä sanomalehdistön kautta sai siitä tiedon, ja itsestään tiettyä on että asianomaiset lainan-ottajat olisivat koettaneet sovitaa lainansa niin, että ne olisivat joutuneet maksettaviksi vuoden lopussa, sen perästä päästäkseen nauttimaan käytäntöön tulevaa halvempaa korkoa, niin Pankkivaltuusmiehet Joulukuun 3 p:nä päättivät, sen kautta syntyvään vastusteen välttämiseksi siten muuttaa 30 p:nä Marraskuuta antamaansa määräystä Pankin korko-määrästä ja muusta lainausliikkeestä, että mainitut määräykset astuisivatkin voimaan heti, sen sijaan kuin se olisi tapahtunut vasta Tammikuun 1 p:nä 1887.

Siten vahvistetut korko-määrät säädettiin Marraskuun 26 p:nä 1887 tehdyssä päätöksessä olemaan voimassa myöskin Tammikuun 1 p:stä 1888 eteenpäin, kunnes siitä asiasta ehkä tulisi toisin määräytyksi.

b) Lainaus- ja maksuajoista ovat Pankkivaltuusmiehet ja maksuajat. Marraskuun 29 p:nä 1884 määränneet, että pisin maksuaika kotimaan vekseleille ja muille krediittipapereille, jotka Pankkiin ostetaan tai siellä diskontattavaksi hyväksytään, on oleva kuusi kuukautta, ja samanlaisille ulkomaan vekseleille kolme kuukautta, ollen kuitenkin Pankinjohtokunnalla oikeus poikkeustiloissa ostaa ulkomaan vekseleitä, joiden maksuaika on pitempikin ja enintään kuusi kuukautta; pisin lainaus-aika hypoteekkilainoille määrättiin kuudeksi kuukaudeksi, ollen Pankinjohtokunta kuitenkin oikeutettu poikkeustiloissa ulotta-

maan sitä aina kahteentoista kuukauteen asti, ja pisin aika kassakreditiivi-sopimuksille yhdeksi vuodeksi.

Nämä määräykset on pysytetty muuttamatta Pankkivaltuusmiesten päätöksissä Marraskuun 24 p:ltä 1885 Marraskuun 30 p:ltä 1886 ja Marraskuun 26 p:ltä 1887.

c) Panttien
lainausarvo.

c) Lainain korkeimman määrän, joka voimassa olevan pankin-ohjesäännön mukaan kelpaavia panttia vastaan saatettiin Pankista antaa, määräisivät Pankkivaltuusmiehet Marraskuun 29 p:nä 1884: kullasta ja hopeasta sekä Suomen valtion ja Suomen Hypoteekki-yhdistyksen obligatsioneista 5 prosenttia vähemmäksi kuin niiden pörssihinnaksi kulloinkin on merkitty, sekä pankin-talletuksista 5 prosenttia vähemmäksi kuin talletettu pääoma on; Venäjän ja muiden valtioiden obligatsioneista sekä hyvistä metalli-arvoaineilla maksettavista kuntain obligatsioneista, 15 prosenttia vähemmäksi niiden pörssihintaa, sekä Venäjän paperirahalla maksettavista valtiopapereista ja muista obligatsioneista, oman maan yhtiöiden osakekirjoista, joilla on huomattu olevan vakaantunut myyntiarvo, sekä koti- ja ulkomaan maanviljelystuotteista ja senlaatuista tuotteista, ja tavaroista, jotka kaupassa käyvät ja luultavasti eivät ole pilaantumisen alaisia, enintään 75 prosentiksi niiden pörssikurssista tai käyvästä hinnasta.

Nämä säädökset erilaatuisten panttien lainausarvosta on Pankkivaltuusmiesten päätöksissä Marraskuun 24 p:ltä 1885, Marraskuun 30 p:ltä 1886 ja Marraskuun 26 p:ltä 1887 määrätty edelleenkin noudatettaviksi.

d) Toimitus-
palkkio Pan-
kin osotuksis-
ta ja taksata-
letetusta ta-
varasta.

d) Edellä-mainituissa säännöksissä Marraskuun 29 p:ltä 1884 ja Marraskuun 24 p:ltä 1885 Pankkivaltuusmiehet määräisivät että toimituspalkkio Pankin maksuosotuksista laskettaisiin $\frac{1}{10}$ prosentin mukaan, ollen vähin toimituspalkkio 10 penniä, sekä kuukautinen maksu talletetusta tavarasta 3 markaksi 1 kuutiojalalta ja 50 penniksi kultakin kuutiojalalta siitä eteenpäin.

Sen jälkeen on Pankin osotuksista otettava toimituspalkkio, syistä jotka ovat mainitut Marraskuun 30 p:nä 1886 pidetyn kokouksen pöytäkirjassa, alennettu $\frac{1}{20}$ prosentiksi, jonka säännöksen oli määrä astua voimaan vasta vuoden 1887 alusta, mutta jota, Pankkivaltuusmiesten siitä asiasta 3 p:nä

Joulukuuta 1886 antaman uuden määräyksen mukaan, hetken perästä ruvettiin noudattamaan.

Pankkivaltuusmiesten 26 p:nä Marraskuuta 1887 tekemän päätöksen mukaan on vasta-mainittu, Pankin osotuksista otettavan toimitus-palkkion lasku sekä edellä-mainittu taksa Pankkiin pannuista talletuksista edelleen jäänyt voimassa olemaan.

9 §.

Toimista, jotka ovat koskeneet Pankin asioimissuhteita yksityisiä henkilöitä kohtaan, ovat seuraavat tässä huomattavat:

Toimia, jotka koskevat yksityisten henkilöiden sitoumuksia Pankkia kohtaan.

Vuosina 1885, 1886 ja 1887 ovat Pankkivaltuusmiehet käsitelleet yhteensä 36 hakemusta, joissa pyydetään maksuajan pitennystä, hallinnon-alaiseksi asettamista, akordia ja muita helpotuksia. Näistä, joita tulee 12 vuodelle 1885, 16 vuodelle 1886 ja 8 vuodelle 1887, on 33 kokonaan, osittain tai ehdoilla ja muutoksilla hyväksytty, mutta muut 3 hyljätty. Tämänlaatuista asioista ansainnevat seuraavat erittäin huomiota:

kaksi erään vuonna 1868 konkurssiin joutuneen asioitsijan eri esitystä että saisi akordia siitä, mitä Pankilla on häneltä saamista, joka saaminen on pääomaltaan 442,942 markan 43 pennin suuruinen; ja on näiden, Pankkivaltuusmiesten 13 p:nä Lokakuuta 1885 ja 8 p:nä Marraskuuta 1886 käsittelemäin esitysten johdosta hakijalle myönnetty akordi ehdoilla, joita hän ei ole kuitenkaan täyttänyt;

erään isomman puutavarafirman eri esitykset firmalle Kesäkuun 15 p:nä 1883 myönnetyn viivytyksen pitentämisestä, jotka esitykset Pankkivaltuusmiehet ovat hyväksyneet ehdoilla, jotka ovat nähtävinä Joulukuun 16 p:nä 1885 ja Joulukuun 11 p:nä 1886 pidetyissä pöytäkirjoissa;

kaksi erään paperitehdas-osakeyhtiön puolesta tehtyä anomusta että yhtiö saisi hallinnon-alaiseksi asettumisen kautta lopettaa asioimistoihensa, jotka hakemukset ovat antaneet aiheita Valtuusmiesten pöytäkirjoissa Maaliskuun 27 p:ltä ja Huhtikuun 29 p:ltä 1886 kerrottuihin toimiin;

eräälle yksityiselle velkamiehelle Helmikuun 5 p:nä 1887

myönnetty akordi siitä 148,980 markan 34 pennin pääomasta, jonka Pankki on häneltä saapa.

Kun Pankkivaltuusmiehet tehdessänsä luettelemuksia Pankissa ja Pankin lainausliikettä tarkastaessaan ovat huomanneet jotakin muistutuksen syytä Pankinjohtokunnan myöntämään krediittiin nähden, ovat Pankkivaltuusmiehet joko suullisesti puheenjohtajan kautta tai kirjallisesti ilmoittaneet siitä mielensä Pankinjohtokunnalle, kuten näkyy Pankkivaltuusmiesten pöytäkirjoista Marraskuun 17 p:ltä 1885 sekä Maaliskuun 21:lta, Toukokuun 26:lta, ja Elokuun 10:ltä ja 27:ltä päivältä 1887.

Syyskuun 25 p:nä 1885 Pankkivaltuusmiehet hyväksyivät erään, Herra Aksel Hornborgin konkurssipesän yksityisen velkojan tekemän sovinto-tarjouksen. Mitä tulee Pankin saataviin Gentissä asuvan Herra J. O. Ödbergin, Pariisilaisten Herrain Devrieu Guillaumeron & C:in ja Pietarilaisen Kreivi Mengdenin konkurseista, niin on ryhdytty niihin toimiin, joista lähemmin mainitaan Pankkivaltuusmiesten pöytäkirjoissa Tammikuun 20 p:ltä 1885 ja Lokakuun 29 p:ltä 1887. Tämän yhteydessä lienee vielä mainittava Pankkivaltuusmiesten päätös 23 p:ltä Lokakuuta 1885, jonka kautta eräs yksityinen velallinen, joka ei ole voinut täyttää hänelle myönnettyä akordia, vapautettiin hänen Pankille vielä jäljellä olevan velkansa vastedes velkomisesta, sekä Valtuusmiesten 13 p:nä Heinäkuuta 1887 antama määräys sen johdosta, kun oli noussut kysymys että ryhdyttäisiin toimiin kymmenvuotisen vanhentumisajan katkaisemisesta, mitä tulee Pankin saamiin eräältä yksityiseltä, ulkomaille paenneelta velalliselta.

Tammikuun 20 p:nä 1887 Pankkivaltuusmiehet ovat suostuneet siihen, että Pankin saatavan vakuudeksi kiinnitetty, Konsuli O. E. Inbergin ja kauppafirman Charles Herlofsonin konkurssipesän omistettava talo N:o 68 Oulun kaupungin ensimmäisessä korttelissa myytäköön.

Sittekuin Pankkivaltuusmiehet olivat Toukokuun 1 p:nä määränneet sen summan, mikä pidettävässä julkisessa huuto-kaupassa saataisiin Pankin puolesta tarjota Kauppias Wilhelm Antmanin konkurssipesään kuuluvasta, Pankin saatavan vakuudeksi kiinnitetystä, Oulun kaupungin 19 korttelissa si-

jaitsevasta talosta N:o 6, on Pankki mainitussa, saman kuun 25 p:nä pidetyssä huutokaupassa jäänyt talosta enimmäksi eli 102,700 markkaa tarjonneeksi, joten puheenalainen talo, johon Pankin paikkakunnassa oleva konttorikin on sijoitettuna, on joutunut Pankin omaksi. Niihin halpoin hintoihin katsoen, joita tätä nykyä niillä tienoin kiinteistöistä maksetaan, ei mainitun talon jälleen-myymisestä vielä ole voinut tulla puhetta.

10 §.

Säätyjen Pankintarkastajat tai niiden asianomaiset varamiehet ovat määräajoilla toimittaneet Suomen Pankin voimassa olevassa ohjesäännössä määrätyt tilintarkastukset ja sen jälkeen Pankkivaltuusmiehille antaneet kertomukset näistä toimituksista sekä niissä tehdyt pöytäkirjat. Mitään varsinaisia muistutuksia Pankin hoitoa vastaan tilintarkastajat eivät ole tehneet, vaan ainoastaan huomauttaneet muutamia seikkoja ja lausuneet toivomuksia, jotka on Johtokunnalle tiedoksi annettu. Pankintarkastajain antaman puoltosanan mukaan ja pankin-ohjesäännön 117 §:n nojassa ovat sen perästä Pankkivaltuusmiehet Suomen Valtiosäätyjen puolesta antaneet Pankinjohtokunnalle vastuuvapauden vuodelta 1884 Toukokuun 11 p:nä 1885, vuodelta 1885 Huhtikuun 22 p:nä 1886 ja vuodelta 1886 Huhtikuun 18 p:nä 1887.

11 §.

a) Suomen Pankin voimassa olevan ohjesäännön 111 §:n määräysten mukaisesti ovat Pankkivaltuusmiehet vuosina 1885, 1886 ja 1887 kahdesti vuodessa toimittaneet Pankin holvissa olevan pääkassan ja Pankissa säilytettyjen vekselien, velkakirjain ja panttien luettelemuksen, jonka ohessa Pankkivaltuusmiehet myös ovat luetelleet pääkonttorin käsikassat.

Nämä luettelemukset on toimitettu seuraavina aikoina: vuonna 1885 ensimmäinen luettelemus Elokuun 11—15, 17 ja 19 päivänä ja toinen Joulukuun 16, 18, 19 ja 21 päivänä; vuonna 1886 Elokuun 16—21 sekä Joulukuun 13—17 ja 30 p:nä ja

vuonna 1887 Elokuun 4—6, 8—10 ja 30 p:nä sekä Joulukuun 12—17 p:nä.

Pankin tarkastukset.

Luettelemuksista, joita on pidetty a) Pääkonttorissa.

Näissä luettelemuksissa on kassat huomattu Pankin kirjain kanssa yhtäpitäviksi, paitsi mitä tulee muutamiin pienempiin epämukaisuuksiin, jotka sittemmin on oikaistu.

b) Maaseutu-
konttoreissa.

b) Mitä tulee Pankin osasto-konttoreihin, niin ovat Pankkivaltuusmiehet, antaessaan määräyksiä Valtuusmiesten valitsemille diskontto-komiteain jäsenille, samalla kehottaneet näitä jäseniä toimittamaan säädetyt luettelemukset konttoreissa kerran kuukaudessa aikoina, jotka he itse saavat mielensä mukaan joka kerta erittäin määrätä.

Sitä paitsi ovat tarkasteluja toimittaneet:

Turun konttorissa Kesäkuun 9—11 p:nä 1885 Pankintirehtööri Charpentier ja Lokakuun 4—6 p:nä 1887 allekirjoittaja Meurman;

Porin konttorissa Tammikuun 27 ja 28 p:nä 1887 Pankintirehtööri Charpentier sekä Lokakuun 8—10 p:nä 1887 allekirjoittaja Meurman.

Viipurin konttorissa Kesäkuun 3—5 p:nä 1885 Pankintirehtööri Charpentier sekä Syyskuun 16—18 p:nä 1887 allekirjoittaja Donner ja mainittu Pankintirehtööri yhdessä;

Tampereen konttorissa Tammikuun 31— Helmikuun 2 p:nä 1887 Pankintirehtööri Charpentier;

Mikkelin konttorissa Elokuun 4—5 p:nä 1887 Pankintirehtööri Eneberg;

Kuopion konttorissa Maaliskuun 9—12 p:nä 1885 Pankintirehtööri Charpentier, Kesäkuun 28— Heinäkuun 2 p:nä 1886 Pankintirehtööri Eneberg ja Elokuun 5—8 p:nä 1887 allekirjoittaja Stjernvall;

Joensuun konttorissa Maaliskuun 14—16 p:nä 1885 Pankintirehtööri Charpentier ja Heinäkuun 6—7 p:nä 1886 Pankintirehtööri Eneberg;

Nikolainkaupungin konttorissa Kesäkuun 7 p:nä 1886 allekirjoittaja Lindelöf ja Pankintirehtööri Charpentier yhdessä sekä Elokuun 15—18 p:nä 1887 allekirjoittaja Lindelöf; ja

Oulun konttorissa Kesäkuun 9—11 p:nä 1886 allekirjoittaja Lindelöf ja Pankintirehtööri Charpentier yhdessä.

Kun tässä mainitut tarkastelut, joista tehdyt kertomukset osaksi on jätetty Pankkivaltuusmiehille ja annettu Pan-

kinjohtokunnalle tiedoksi, osaksi taas Pankinjohtokunnasta kopioina lähetetty Valtuusmiehille, ovat antaneet aihetta muistutuksiin, niin Pankkivaltuusmiehet ovat käskeneet Pankinjohtokuntaa ryhtymään niiden tähden tarpeellisiin toimiin. Tässä sopinee erittäin huomauttaa niitä keskusteluja ja päätöksiä, jotka on otettu Pankinjohtokunnan kanssa Huhtikuun 1 p:nä 1885 pidetyn yhteisen kokouksen pöytäkirjaan, sekä Elokuun 9 p:nä 1886, Helmikuun 26 p:nä ja Lokakuun 1 p:nä 1887 pidettyihin pöytäkirjoihin ja Pankinjohtokunnalle lähetettyihin kirjeisiin.

e) Luettelemuksia Pankin konttorissa Pietarissa on, Keisarillisen Senaatin 4 p:nä Huhtikuuta 1882 antaman määräyksen mukaan, toimittanut Suomen asioita varten asetetun komitean jäsen Salaneuvos von Haartman, jota paitsi Pankintirehtööri Charpentier on Maaliskuun 8 p:nä 1886 luetellut konttorin kassan sekä antanut Pankkivaltuusmiehille kopian mainitun luettelemuksen toimituskirjasta.

Vaikka konttorien hoito nyt puheina olevalla aikakaudella on toimitettu ilman mitään varsinaisia häiriöitä, joita konttorien virkamiehet olisivat aikaansaattaneet, niin on tästä kuitenkin tapahtunut yksi poikkeus Pietarin konttorissa ja antanut aihetta niihin toimenpiteihin, jotka ovat kerrottuina Pankkivaltuusmiesten pöytäkirjassa ja Pankinjohtokunnalle lähettämässä kirjeessä Maaliskuun 5 p:ltä 1887.

Siinä puheenalaisen konttorin tarkastelussa, jonka allekirjoittaja Meurman yhdessä Pankintirehtööri Enebergin kanssa sittemmin Maaliskuun 14—16 p:nä piti, huomattiin kuitenkin konttorin kassa kaikin puolin hyvästi hoidetuksi.

12 §.

Suomen Valtiosäätyjen Pankkivaltuusmiehille Tammikuun 15 p:nä 1883 annetun johtosäännön c kohdassa olevan määräyksen mukaisesti ovat Pankkivaltuusmiehet joka kuukausi pääkonttorissa olevain Pankin kirjain ja maaseutukonttorien viikkokertomusten pohjalla tarkastaen läpikäyneet Pankin liikkeen ja lainaustoimen lähinnä-edellisen kuukauden ajalta, jota tehdessä erityistä huomiota on omistettu sellaisten henkilöiden ja firmain itsekohtaisille konttoille, joiden mak-

e) Pietarin
konttorissa.

Pankin lainausliikkeen tarkastus.